

Нечепорук Яна Сергіївна

ORCID 0000-0003-1152-8030

Кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Центральноукраїнський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
(Кропивницький, Україна) E-mail: yananecheporuk83@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЛЬОТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ (50–60-ті роки)

Мета роботи. Стаття передбачає опис особливостей іншомовної професійної підготовки у вітчизняних льотних навчальних закладах 50–60-х років ХХ століття.

Методологія. Розглядається діяльність законодавчих актів та наукових доробків, що сприяли розвитку історичних знань у зазначеній галузі дослідження. У статті зазначається, що професійна іншомовна підготовка у льотних закладах України середини ХХ століття визначалася цілями і завданнями розвитку держави у цій галузі. Відповідно, цей процес слід аналізувати з огляду на його історичну еволюцію. Аналіз становлення авіаційної галузі, формування професійної авіаційної освіти в Україні та передумов виникнення льотної іншомовної професійної освіти, нормативно-правової бази СРСР щодо розвитку та функціонування вищих льотних навчальних закладів цивільної авіації дав змогу виокремити певні періоди цього процесу.

Наукова новизна. Початковим етапом активного розвитку вітчизняної цивільної авіації і її системи підготовки кадрів зокрема став процес масштабної відбудови країни. Нажаль, після Другої Світової Війни Радянський Союз, що отримав звання переможця над фашистською Німеччиною, відмовився брати участь у програмі економічної допомоги європейським державам (План Маршала). План реконструкції був розроблений на зустрічі європейських країн влітку 1947 р. Він пропонував таку ж допомогу СРСР та його супутникам, але її було відхилено Сталіним. Розпочалось виготовлення та освоєння техніки економічних і суспільних потреб. Такі історичні реалії дали поштовх для переосмислення рівня іншомовної підготовки майбутніх спеціалістів різноманітних технічних галузей. Метою статті є аналіз законодавчих актів та наукових досліджень середини ХХ століття, які принципово впливали саме на розвиток іншомовної підготовки у вітчизняних льотних навчальних закладах.

Висновки. Визначено, що 50–60-ті роки характеризуються значною зацікавленістю Радянського Союзу у переосмисленні ставлення до іншомовної підготовки як у школі так і у професійно-технічних та вищих закладах освіти.

Ключові слова: іншомовна підготовка, періодизація, професійна підготовка, льотний персонал.

Постановка проблеми. Відтворення цілісності картини і визначення закономірностей розвитку іншомовної підготовки під час дослідження вітчизняного культурно-історичного досвіду організації мовної підготовки в рамках вищої освіти є важливою та актуальною історико-педагогічною задачею сучасності. На різних етапах становлення і розвитку нашої держави підготовка льотного персоналу носила різний характер. В перші десятиліття радянського періоду у зв'язку з пролетаризацією вищої освіти і наявністю такого поняття як «залізна завіса», іншомовна складова технічної освіти була вилучена з навчальних програм та набула факультативного характеру, про що і згадували викладачі вищої школи. Серед науковців, які займалися питаннями історико-педагогічної періодизації розвитку іншомовної підготовки у технічних закладах освіти України слід назвати Н. Гончаренко [3], Л. Кравчук [4], К. Матійчук [6], О. Мусихіну [7], В. Майбороду [5] та ін. Проте жоден з них не зосереджував свою увагу на історичному дослідженні процесу іншомовної підготовки у вітчизняних льотних навчальних закладах.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є аналіз процесу розвитку іншомовної підготовки в льотних навчальних закладах України 50–60-ті роки, а саме законодавчих актів та наукових доробків середини ХХ століття, які принципово впливали на розвиток іншомовної підготовки у вітчизняних льотних навчальних закладах. Завданням статті також є дослідження стану іншомовної підготовки учнів середньої школи та професійного рівня вчителів іноземної мови; визначити яким чином зазначені фактори впливали на подальшу іншомовну підготовку спеціаліста в галузі цивільної авіації.

Матеріали та методи дослідження. У 50-ті роки почались мінімальні позитивні зрушення у бік ефективного вивчення іноземної мови. Міністерство освіти СРСР посилило увагу до вивчення іноземних мов і у 1955 році видало наказ «Про поліпшення викладання іноземних мов», в якому пропонувалось регулярно проводити перевірки рівня знань, умінь і навичок, укомплектувати всі обласні інститути удосконалення вчителів методистами з іноземних мов, а також «звільняти від викладання тих осіб, які не володіють мовою і методикою її викладання» [8]. У 1957 році була частково змінена цільова установка програми: «...в ній посилюється увага до оволодіння учнями навичками усного мовлення» [9] Водночас усі ці часткові, хоча і важливі на той час, заходи не могли докорінно змінити процес іншомовної підготовки.

З метою підготовки урядового рішення Міністерство освіти провело навесні 1958 року Всеросійську нараду з питань іншомовної підготовки в системі освіти Радянського Союзу. Нарада зазначила низький рівень володіння іноземною мовою випускниками шкіл та дуже складне становище із кадрами вчителів іноземної мови: «З 48 тисяч викладачів цього предмету, 30 тисяч не мають спеціальної освіти» [11]. Було запропоновано переробити програму, підручники, удосконалити методiku викладання та запропонувати усне мовлення як пріоритетну мету іншомовної підготовки. Велику увагу рішення наради приділило перепідготовці вчителів: підтверджується заборона допускати до викладання іноземної мови осіб без спеціальної підготовки; для забезпечення молоді матеріалом для читання, особливо сільських місцевостей, з 1958 року планується видавництво журналу «Дружба» трьома мовами.

Однак, кардинальне вирішення питання викладання іноземних мов слід було відкласти у зв'язку із серйозними змінами всієї системи загальної середньої освіти Радянського Союзу. Середня школа повинна була переорієнтуватись та змінити свої завдання: готувати не до вступу у вищі навчальні заклади, а до практичного життя. У грудні 1958 року Верховна Рада СРСР ухвалила Закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям та подальший розвиток системи народної освіти», відповідно до якого вводилась обов'язкова восьмирічна освіта, виробниче навчання, а термін повної середньої освіти подовжувався до 11 років. Усе це вимагало докорінної зміни змісту освіти. Необхідно було виділити навчальний час для трудової та професійної підготовки, а також посилення навчальних предметів природничо-математичного циклу. У таких умовах питання вивчення іноземних мов було відкладено, а становище його дещо погіршилося, оскільки, згідно з новим навчальним планом, загальну кількість 20 тижневих годин було розтягнуто на 7 років [10]. Отже, у 50-х роках ХХ століття іншомовна підготовка практично не мала професійного спрямування і передбачала загальну мовну підготовку.

Основним методом викладання іноземної мови у зазначений період у середніх та вищих закладах освіти, зокрема льотних, залишається перекладний (граматико-перекладний та лексико-перекладний). Однак, 50-ті роки ХХ ст. характеризуються поступовим переходом до свідомо-порівняльного методу, який витісняє граматико-перекладний. Основні положення свідомо-порівняльного методу були викладені у працях Л. Щерби, І. Рахманова, З. Цветкової, Б. Беляєва.

Саме в цей період з'явилися елементи профільного навчання іноземній мові у технічних закладах освіти. Вивчення цього предмета обмежувалося вивченням «спеціалізованої макромови». У центрі уваги перебували питання добору та виявлення лінгвістичних особливостей текстів і створення спеціалізованих навчальних та навчально-методичних посібників (І. Г. Венікова, З. М. Цветкова, Л. І. Чаурська, Л. Ю. Куліш та ін.). Більшість дослідників робить висновок про те, що для розвитку навичок читання літератури за спеціальністю та навичок усного мовлення необхідні полегшені спеціалізовані тексти. Новизна змісту спеціалізованих текстів, на їхню думку, підвищує інтерес до вивчення іноземної мови та розширює світогляд студентів щодо їх майбутньої спеціальності. У цей період дисципліна «Іноземна мова» не є важливою для більшості студентів [2]. Науковці говорять також про необхідність методологічних змін. Навчальна література, що використовується у процесі навчання повинна мати професійний характер для відпрацювання навичок усного мовлення. Спеціалізовані тексти дозволяють розвивати навички читання, а їх новизна стимулює пізнавальний інтерес майбутніх спеціалістів. Незважаючи на значні зусилля, зроблені дослідниками, слід зазначити, що у процесі формування механізму безперервної професійно-орієнтованої іншомовної підготовки не було досягнуто практичних успіхів. Однак, методична наука вперше спробувала упорядкувати і систематизувати процес викладання іноземних мов, спираючись на принципи професійної орієнтації.

У роботі «Викладання іноземних мов у середній школі» Л. Щерба аргументує дуже важливу думку про зв'язок потреби у вивченні іноземної мови зі станом розвитку суспільства та завданнями, які останнє ставить у певний момент часу. Саме з погляду історії педагогіки науковець характеризує методи викладання іноземної мови, які були поширені наприкінці ХІХ – початку ХХ століття, зокрема граматико-перекладний, прямиий тощо. Автор критично ставиться до зазначених методів, акцентуючи, що

вони були спрямовані на пасивне володіння іноземною мовою. При цьому автор зауважує, що такий підхід до навчання іноземною мовою був обумовлений вимогами часу. Нові задачі, до яких Л. Щерба відносить, зокрема розширення міжнародних відносин, необхідність в освіті дорослих, в підготовці фахівців окремих спеціальностей, а саме: дипломатів, публіцистів, які зможуть писати іноземною мовою тощо, висувують необхідність розробки нових методів викладання іноземної мови, що ґрунтуються на свідомому її опануванні. [12, 33].

При цьому науковець акцентує на практичній спрямованості вивчення іноземної мови, особливо у вищих закладах освіти. Оцінюючи рівень вивчення іноземної мови, він зазначає, що «не можна назвати знанням іноземної мови те, з чим закінчує вузи наша молодь, з цими знаннями неможливо вільно читати необхідну спеціальну літературу, тобто саме практичної користі немає» [12, 35]. Отже, науковець доходить висновку про необхідність розробки нової методики вивчення іноземної мови. Л. Щерба акцентує: «Для створення методики викладання важливо усвідомлювати ті практичні завдання, які можуть бути визначені життям в галузі знання цих мов» [12, 35]. Таким чином, уперше науковець висловлює важливу думку про необхідність практичного спрямування вивчення іноземної мови та зв'язок її вивчення з майбутньою спеціальністю, тобто про фахове спрямування вивчення іноземної мови.

До завдань, які повинне вирішувати вивчення іноземної мови, Л. Щерба відносить: 1) уміння правильно читати і у разі необхідності перекладати зі словником необхідний матеріал; 2) уміння висловити свої бажання, задати запитання, а також зрозуміти відповіді; 3) уміння точно розуміти будь-який художній чи нехудожній текст будь-якої складності; 4) уміння підтримати розмову на будь-яку тему; 5) уміння грамотно писати наукові, технічні та літературні статті, ділові папери та листи; 6) уміння вільно говорити публічно» [12, 35-37].

Важливою для подальшого розвитку вивчення іноземної мови є думка науковця про спадкоємність вивчення іноземної мови від середньої школи до вузу. Зокрема, він акцентує на необхідності забезпечення іноземній мові гідне місце в політехнічній школі. Аналіз поглядів науковця дає нам підстави стверджувати, що Л. Щерба вперше виокремлює такі суттєві підходи до вивчення іноземної мови: по-перше, практична спрямованість володіння мовою; по-друге, фахова спрямованість мовної підготовки; по-третє, спадкоємність вивчення іноземної мови – від школи до вузу; по-четверте, свідоме її вивчення.

Результати дослідження. Характеризуючи іншомовну підготовку пілотів і авіадиспетчерів у зазначений період в СРСР, у тому числі й в Україні, з огляду на викладене, зауважимо, що у цей період вивчення іноземної мови обумовлювалося такими завданнями часу: 1) необхідністю підвищувати кваліфікаційний рівень за рахунок знайомства з іноземною технічною літературою. Незважаючи на те, що переважна більшість літальних апаратів була вітчизняною, робота авіаційних конструкторів проводилась і з іноземною, трофейною технікою. Саме цей процес виявив недостатній рівень вивчення та викладання професійної іноземної мови в технічних освітніх закладах країни. 2) початком виконання «Аерофлотом» регулярних рейсів за кордон. Тоді було прийнято локальне рішення – включати до складу екіпажу бортрадиста чи штурмана зі знанням англійської мови.

Однак, іншомовна підготовка фахівців цивільної авіації у 50-ті роки у закладах вищої освіти «ґрунтувалася лише на вивченні радіообміну англійською мовою в рутинних ситуаціях і у разі виникнення «особливих випадків у польоті» та мала на меті лише ознайомити курсантів із загальною професійною лексикою та ключовими фразами фразеології. Практичну іншомовну підготовку пілотів та диспетчерів здійснювали, у разі необхідності, Центральне управління міжнародних повітряних сполучень, яке виконувало міжнародні перевезення, у Навчально-тренувальному загоні.

Позитивно змінюється ставлення до вивчення іноземної мови, значення якої зростає як в суспільстві, так і серед фахівців галузей народного господарства, у період так званої «відлиги». Про це свідчить ухвалення Радою Міністрів СРСР постанови «Про поліпшення вивчення іноземних мов» від 27 травня 1961 року, в якій визначалося, що «знання іноземних мов фахівцями різних галузей науки, техніки і культури і широкими колами трудящих нашої країни набуває особливо важливого значення». Окрім того, у постанові наголошувалося на таких недоліках мовної підготовки, як: низький рівень володіння іноземною мовою випускників загальноосвітніх шкіл; недостатні навички розмовної мови; серйозні недоліки у підготовці викладачів іноземної мови. Постановою передбачалися заходи, які б сприяли вивченню іноземної мови, зокрема й у сфері професійної освіти. Серед них видання нових підручників, зміна навчальних планів, організація дворічних курсів з підготовки викладачів іноземної мови для вищих навчальних закладів на базі педагогічних інститутів тощо.

У 60-ті роки ХХ ст. видається праця Б. Беляєва «Нариси з психології навчання іноземним мовам», в якій автор розвиває ідеї Л. Щерби та акцентує на практичній спрямованості та свідомому підході до вивчення іноземної мови. Незважаючи на те, що автором праці є психолог, він торкається багатьох педагогічних проблем вивчення іноземної мови, зокрема характеризує принципи свідомості та наочності у викладанні іноземної мови, необхідності практичного спрямування процесу навчання.

Так, розвиваючи погляди Л. Щерби, науковець зауважує: «Лише у результаті свідомого оволодіння іноземною мовою може настати справжнє володіння мовою. За такого володіння розуміння іноземної мови збігається в учнів з її сприйняттям, а власні думки одразу висловлюються іншомовними

засобами» [1, 18]. Зі свідомого володіння, на думку науковця, впливає інтуїтивне (справжнє, повноцінне) володіння іноземною мовою. Дидактичний принцип свідомості вимагає, щоб навчальний матеріал (у тому числі й навички) засвоювався не механічно, а свідомо, тобто на підставі його розуміння [1, 73]. Внесок Б. Беляєва у розвиток свідомо-порівняльного методу вивчення іноземної мови полягає, на нашу думку, зокрема у тому, що науковець намагається продемонструвати, «як необхідно реалізувати принцип свідомості стосовно до практичного володіння іноземною мовою» [1, 73].

Насамперед Б. Беляєв акцентує на необхідності практичного засвоєння іноземної мови на підставі теоретичних знань: «Набуття теоретичних знань повинно лише сприяти процесу вироблення мовних навичок і умінь в результаті іншомовної діяльності» [1, 31]. Науковець обґрунтовує необхідність поєднання теорії і практики у вивченні іноземної мови. Насамперед, на його думку, необхідно повідомити тим, хто навчається, теоретичні відомості про мову, яка вивчається, що безумовно сприятиме більш швидкому формуванню мовних навичок, а лише після цього слід переходити до формування мовних навичок шляхом всебічного іншомовного практичного тренування учнів. При цьому науковець акцентує, що набуття теоретичних знань повинно лише сприяти процесу формування мовних навичок і умінь, вони повинні бути допоміжним засобом, що сприяє швидкому і міцному оволодінню іноземною мовою [1, 31].

Окрім того, науковець стверджує, що свідомому засвоєнню мови сприяє принцип наочності, застосування технічних засобів навчання. Необхідно наочно демонструвати тим, хто навчається, як саме іноземна мова, що вивчається, може і повинна використовуватися як засіб спілкування. А це означає, що учні повинні постійно слухати, говорити, читати і писати іноземною мовою [1, 73]. На думку Б. Беляєва, застосування технічних засобів навчання має на меті насамперед створити такі умови для вивчення іноземної мови, які максимально наближені до умов іншомовного оточення.

У «Нарисах з психології навчання іноземним мовам» автор торкається теми програмованого вивчення іноземної мови. Зрозуміло, що через брак на час, коли писалася праця, ґрунтовних наукових досліджень цього питання, науковець негативно ставиться до такого методу навчання і вважає його не результативним і неперспективним. Перед професійними навчальними закладами ставилось завдання створення галузевих навчальних посібників, що були орієнтовані на вивчення мов професійної спрямованості у вищій школі. Така ідеалізована тенденція була оформлена законодавством, але насправді не жваво втілювалась у життя. У цьому сенсі Постанова 1961 року мала суттєві протиріччя: «навички іншомовного спілкування» не могли формуватися через звичайну відсутність контактів з носіями мови і рідкістю міжнародних обмінів. Аналізуючи зазначений документ, слід зауважити, що він був спрямований на екстенсивний розвиток, не звертаючи увагу на сучасні особливості та методики вивчення іноземної мови як для загального вжитку, так і для професійної діяльності.

Обговорення результатів. Отже, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що в СРСР поступово була вибудована державна система мовної освіти. Методики навчання англійській мові були традиційними і не передбачали творчого чи особистісного підходів. Встановлено, що однією із головних причин низького рівня володіння іноземною мовою була політика держави у сфері іноземної підготовки авіаційних спеціалістів. Державна політика та наукові дослідження 50–60-х років ХХ століття спричинили тенденцію поступового переходу від існуючих традиційних методів навчання (перекладацького та прямого) до свідомого та професійно-орієнтованого. Провідними ідеями стають по-перше, свідоме оволодіння іноземною мовою; по-друге, практичне спрямування навчання шляхом поєднання теорії і практики; по-третє, фахове спрямування іноземної підготовки.

Висновки. Визначено, що перспективними напрямками дослідження може бути подальше вивчення історіографії визначених в науковій роботі історичних періодів розвитку іноземної підготовки в льотних навчальних закладах України. Дослідження історичного процесу розвитку методичних принципів і підходів у вивченні авіаційної англійської мови, здійснення ретроспективного порівняльного аналізу результативності розглянутих методик.

Поряд з історичним аналізом професійної іноземної підготовки в льотних навчальних закладах України можливе ґрунтовне вивчення та аналіз цифрових технологій, що є наразі ключовим фактором для формування та підтримки необхідного рівня знань з іноземної мови для фахівців авіаційної галузі. Створення нових та дослідження існуючих програм (додатків) і технологій нададуть можливість ефективно продовжувати процес іноземної підготовки як майбутніх так і діючих авіаційних спеціалістів в період професійної незадіяності.

References

1. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам: пособие для преподавателей и студентов. Издание 2-е, переработанное и дополненное. Москва : Просвещение, 1965. 227 с.
Beliaev, B. V. (1965). Ocherky po psykholohyyi obucheniya inostrannym yazykam: posobyie dlia prepodavatelei y studentov [Essays on the psychology of teaching foreign languages: a guide for teachers and students], Prosveshcheniye, Moscow, Russia.

2. Бутакова Т. И., Сидоренко Т. В. Ретроспективная характеристика методик профессионально ориентированного обучения иностранному языку в российских технических вузах. *Молодой учёный*. № 11 (91). Июнь, 2015. URL: <https://moluch.ru/archive/91/19504/>
Butakova, T. I., Sidorenko, T. V. (2015). Retrospektivnaya kharakteristika metodik professional'no oriyentirovannogo obucheniya inostrannomu yazyku v rossiyskikh tekhnicheskikh vuzakh [Retrospective characteristics of methods of professionally oriented teaching of a foreign language in Russian technical universities]. *Molodoi uchenyi – Young scientist*. 11 (91). Retrieved from: <https://moluch.ru/archive/91/19504/>
3. Гончаренко Н. В. Організаційно-педагогічні основи викладання іноземних мов у контексті розвитку реального напрямку вітчизняної освіти (друга половина XIX – початок XX століття): дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01. Житомир, 2014. 245 с.
Honcharenko, N. V. (2014). Orhanizatsiyno-pedahohichni osnovy vykladannya inozemnykh mov u konteksti rozvytku real'noho napryamu vitchyznyanoi osvity (druha polovyna XIX – pochatok XX stolittya) [Organizational and pedagogical bases of teaching foreign languages in the context of the development of the real direction of national education (second half of the XIX – early XX century)]. Abstract of Ph.D. dissertation, History of education. Zhytomyr, Ukraine.
4. Кравчук Л. В. Навчання іноземних мов у загальноосвітній школі України (друга половина XX століття): автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Тернопіль, 2013. 22 с.
Kravchuk, L. V. (2013). Navchannya inozemnykh mov u zahal'noosvitniy shkoli Ukrayiny (druha polovyna XX stolittya) [Teaching foreign languages in the secondary school of Ukraine (second half of the twentieth century)]. Abstract of Ph.D. dissertation, History of education. Ternopil, Ukraine.
5. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.). Київ: Либідь, 1992. 196 с.
Mayboroda, V. K. (1992). Vyshcha pedahohichna osvita v Ukrayini: istoriya, dosvid, uroky (1917-1985 rr.) [Higher pedagogical education in Ukraine: history, experience, lessons (1917-1985)]. Kyiv, Ukraine: Lybid.
6. Матійчук К. Організація самостійної роботи з фахових дисциплін у майбутніх учителів іноземної мови (друга половина XX – початок XXI століття): дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01. Хмельницький, 2015. 210 с.
Matiychuk, K. (2015). Orhanizatsiya samostiynoyi roboty z fakhovykh dystsyplin u maybutnikh uchyteliv inozemnoyi movy (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittya) [Organization of independent work in professional disciplines of future foreign language teachers (second half of the XX – early XXI century)]. Abstract of Ph.D. dissertation, History of education. Khmelnytskyi, Ukraine.
7. Мусихина О. Н. Развитие языковой подготовки инженерных кадров в советский и постсоветский периоды (на примере Краснодарского края и Республики Адыгея): дис. кандидата пед. наук: 13.00.01. Ульяновск, 2011. 251 с.
Musikhina, O.N. (2011). Razvitiye yazykovoy podgotovki inzhenernykh kadrov v sovetskiy i postsovetskiy periody (na primere Krasnodarskogo kraya i Respubliki Adygeya) [The development of language training of engineering personnel in the Soviet and post-Soviet periods (on the example of the Krasnodar Territory and the Republic of Adygea)]. Abstract of Ph.D. dissertation, History of education. Ulyanovsk, Russia.
8. Сборник. Приказы и инструкции Министерства просвещения РСФСР. 1955, № 38.
Sbornyk. Prykazy u ynstрукtsyy Mynysterstva prosveshcheniya RSFSR [Ministry of Education of the Soviet Union Collection of Orders and Instructions]. (1955). Issue 38.
9. Сборник Приказы и инструкции Министерства просвещения РСФСР. 1957, № 39.
Sbornyk. Prykazy u ynstрукtsyy Mynysterstva prosveshcheniya RSFSR [Ministry of Education of the Soviet Union Collection of Orders and Instructions]. (1957). Issue 39.
10. Сборник. Приказы и инструкции Министерства просвещения РСФСР. 1959, № 40.
Sbornyk. Prykazy u ynstрукtsyy Mynysterstva prosveshcheniya RSFSR [Ministry of Education of the Soviet Union Collection of Orders and Instructions]. (1959). Issue 40.
11. Совещание по вопросам улучшения преподавания иностранных языков. *Советская педагогика*, 1958, № 4, С. 147.
Soveshchaniye po voprosam uluchsheniya prepodavaniya inostrannykh yazykov [Meeting on improving the teaching of foreign languages]. 1958. Issue 4.
12. Щерба Л. В. Преподавание иностранных языков в средней школе: общие вопросы методики [под ред. И. В. Рахманова]. Изд. 2-е. Москва : Высш. шк., 1974. 113 с.
Shcherba, L. V. (1974). Prepodavaniye inostrannykh yazykov v sredney shkole: obshchiye voprosy metodiki [Teaching foreign languages in secondary school: general questions of the methodology]; pod red. Y. V. Rakhmanova. Vol. 2, Moscow, Russia.

Necheporuk Yana

ORCID 0000-0003-1152-8030

*PhD in Pedagogy, Doctoral student of
Pedagogy and Science Management department,
Volodymyr Vynnychenko
Central Ukrainian State Pedagogical University
(Kropyvnytskyi, Ukraine) E-mail: yananecheporuk83@gmail.com*

FEATURES OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING IN DOMESTIC FLIGHT EDUCATIONAL INSTITUTIONS (50-60 YEARS)

The purpose of the work. *The article provides a description of the features of foreign language training in domestic flight schools in the 50-60s of the XX century.*

Methodology. *The activity of legislative acts and scientific achievements that contributed to the development of historical knowledge in this field of research is considered. The article notes that professional foreign language training in the air establishments of Ukraine in the middle of the twentieth century was determined by the goals and objectives of state development in this area. Accordingly, this process should be analyzed in view of its historical evolution. Analysis of the formation of the aviation industry, the formation of vocational aviation education in Ukraine and the preconditions for the emergence of foreign language vocational education, the regulatory framework of the USSR for the development and operation of higher aviation civil aviation universities allowed to identify certain periods of this process.*

Scientific novelty. *The initial stage of active development of domestic civil aviation and its training system in particular was the process of large-scale reconstruction of the country. Unfortunately, after World War II, the Soviet Union, which had won the title of victor over Nazi Germany, refused to participate in the program of economic assistance to European states (Marshall Plan). The reconstruction plan was drawn up at a meeting of European countries in the summer of 1947. It offered the same assistance to the USSR and its companions, but was rejected by Stalin. Production and development of equipment for economic and social needs began. Such historical realities have given impetus to rethink the level of foreign language training of future specialists in various technical fields. The aim of the article is to analyze the legislative acts and research of the middle of the twentieth century, which fundamentally influenced the development of foreign language training in domestic flight schools.*

Conclusions. *It was determined that the 1950s and 1960s were characterized by a significant interest of the Soviet Union in rethinking the attitude to foreign language training both at school and in vocational and higher education institutions.*

Key words: *foreign language training, periodization, professional training, flight personnel.*

Стаття надійшла до редакції: 24.05.2022 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Савченко Н. С.